

BIJLAGE 3. Richtlijnen, conventies, aanbevelingen, wet- en regelgeving

Internationale richtlijnen, conventies en aanbevelingen

VN-Conventie over de Rechten van het Kind, 1989

In 1989 is in artikel 17 en 31 van de *VN-Conventie over de Rechten van het Kind* vastgelegd dat de jeugd recht heeft op goede voorlichting, ontspanning en cultuur. Nationale overheden moeten maatregelen treffen om de verstrekking van deugdelijke informatie aan te moedigen en het kind tegen schadelijke informatie te beschermen. Nederland heeft de conventie 1995 geratificeerd.

Artikel 17

"States Parties recognize the important function performed by the mass media and shall ensure that the child has access to information and material from a diversity of national and international sources, especially those aimed at the promotion of his or her social, spiritual and moral well-being and physical and mental health. To this end, States Parties shall:

- (a) Encourage the mass media to disseminate information and material of social and cultural benefit to the child and in accordance with the spirit of Article 29;
- (b) Encourage international co-operation in the production, exchange and dissemination of such information and material from a diversity of cultural, national and international sources;
- (c) Encourage the production and dissemination of children's books;
- (d) Encourage the mass media to have particular regard to the linguistic needs of the child who belongs to a minority group or who is indigenous;
- (e) Encourage the development of appropriate guidelines for the protection of the child from information and material injurious to his or her well-being, bearing in mind the provisions of Articles 13 and 18."

Artikel 31

"1. States Parties recognize the right of the child to rest and leisure, to engage in play and recreational activities appropriate to the age of the child and to participate freely in cultural life and the arts.
2. States Parties shall respect and promote the right of the child to participate fully in cultural and artistic life and shall encourage the provision of appropriate and equal opportunities for cultural, artistic, recreational and leisure activity."

EU-richtlijn 'Televisie zonder grenzen', 1989

Artikel 22 van de eveneens uit 1989 daterende *EU-richtlijn 'Televisie zonder grenzen'* richt zich op de bescherming van jongeren tegen programma's die de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling ernstig kunnen aantasten, in het bijzonder programma's met pornografische scènes of met nodeloos geweld. De bepalingen zijn niet van toepassing, wanneer minderjarigen door het tijdstip van uitzending of door technische maatregelen, de beelden normaliter niet kunnen bekijken.

Artikel 22

"De Lid-Staten nemen passende maatregelen om ervoor te zorgen dat in de televisie-uitzendingen van de onder hun bevoegdheid vallende televisie-omroeporganisaties geen programma's voorkomen die de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen ernstig zouden kunnen aantasten, inzonderheid programma's met pornografische scènes of met nodeloos geweld. Deze bepaling geldt ook voor programma's waarop het voorgaande niet van toepassing is, doch die toch schade kunnen toebrengen aan de fysieke, mentale of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen, tenzij door de keuze van het tijdstip van uitzending of door technische maatregelen gewaarborgd wordt dat minderjarigen in het zendgebied de uitzendingen normaliter niet kunnen zien of beluisteren."

Herziene EU-richtlijn 'Televisie zonder grenzen', 1997

De EU-richtlijn is in 1997 herzien. In artikel 22 wordt de bescherming van jeugdigen aangescherpt. Lidstaten moeten erop toezien dat ongecodeerd uitgezonden programma's die schadelijk kunnen zijn voor minderjarigen, door een akoestisch waarschuwingssignaal worden aangekondigd of met een visueel symbool worden aangeduid.

Artikel 22

"1. De lidstaten nemen passende maatregelen om ervoor te zorgen dat in de televisie-uitzendingen van de onder hun bevoegdheid vallende omroeporganisaties geen programma's voorkomen die de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen ernstig zouden kunnen aantasten, met name programma's waarin pornografische scènes of beelden vanodeloos geweld voorkomen.

2. De in lid 1 bedoelde maatregelen gelden eveneens voor andere programma's die schade kunnen toebrengen aan de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen, tenzij door de keuze van het tijdstip van de uitzending of door technische maatregelen wordt gewaarborgd dat minderjarigen in het zendgebied de uitzendingen normalerwijze niet zullen zien of beluisteren.

3. Indien dergelijke programma's ongecodeerd worden uitgezonden, zorgen de lidstaten er bovendien voor dat zij worden voorafgegaan door een akoestische waarschuwing of dat zij gedurende de gehele uitzending herkenbaar zijn aan een visueel symbool."

EU-richtlijn Audiovisuele Mediadiensten, 2008

In november 2007 heeft het Europees Parlement ingestemd met de voorstellen van de Europese Commissie voor herziening van de EU-richtlijn 'Televisie zonder grenzen'. Na inwerkingtreding zal deze de *EU-richtlijn Audiovisuele Mediadiensten* genoemd worden. In de nieuwe versie zijn de grondbeginselen van de richtlijn onaangetast. Artikel 22 blijft ongewijzigd van kracht. Nieuw is onder meer dat de richtlijn wordt uitgebreid tot nieuwe mediadiensten, zoals video-on-demand of die via internet of mobiele telefoons worden aangeboden.¹

Aanbevelingen Raad van de Europese Unie, 1998

Vermeldenswaard zijn twee aanbevelingen van de Raad van de Europese Unie uit 1998, waarin aanbevelingen staan voor een betere bescherming van jeugdigen. In de eerste aanbeveling wordt onder meer opgeroepen tot de oprichting van een nationaal zelfreguleringskader. In Nederland worden de eerste stappen hiertoe gezet met de oprichting van het Nicam in 1999. Ook wordt aanbevolen te experimenteren met nieuwe middelen ter bescherming van jongeren en hen te beschermen tegen negatieve effecten van online diensten. De tweede aanbeveling richt zich op de audiovisuele branche.

Aanbeveling 1

"1. (...) in aanvulling op het regelgevingskader, de oprichting, op vrijwillige basis, te bevorderen van nationale kaderregelingen voor de bescherming van minderjarigen en van de menselijke waardigheid bij audiovisuele en informatiediensten.

2. (...) de omroeporganisaties in hun rechtsgebied ertoe aan te zetten om, bij wijze van aanvulling op de nationale en communautaire regelgevingen op omroepgebied, op vrijwillige basis onderzoek te verrichten naar en te experimenteren met nieuwe middelen voor de bescherming van minderjarigen en de voorlichting van de televisiekijkers.

4. (...) met het oogmerk de assimilatie van technologische ontwikkelingen aan te moedigen, naast en in aansluiting op de bestaande wettelijke en andere maatregelen ten aanzien van omroepdiensten, en in nauwe samenwerking met de betrokken partijen, acties te bevorderen om:

- minderjarigen in staat te stellen een verantwoord gebruik te maken van de online audiovisuele en informatiediensten, met name door ouders, opvoeders en leraren beter bewust te maken van de mogelijkheden van de nieuwe diensten en van de wijzen waarop zij veilig kunnen worden gemaakt voor minderjarigen;
- indien passend en noodzakelijk, de identificatie te vergemakkelijken van voor jongeren bestemde inhoud en diensten met een hoge kwaliteit, en deze diensten toegankelijker te maken voor jongeren, onder meer in onderwijsinstellingen en openbare gebouwen."

Aanbeveling 2

"2. (...) samen te werken bij de opstelling van gedragscodes voor onlinediensten ter bescherming van minderjarigen en de menselijke waardigheid, onder andere om een klimaat te scheppen dat gunstig is voor de ontwikkeling van nieuwe diensten, zulks met inachtneming van de beginselen en de methoden die in de bijlage zijn opgenomen.

3. (...) op vrijwillige basis nieuwe middelen voor de bescherming van minderjarigen en voor de voorlichting van de

¹ Bij de uitbreiding naar nieuwe mediadiensten gelden de bepalingen echter voor beelden die ernstige schade kunnen berokkenen bij minderjarigen.

kijker in de omroepdiensten te ontwikkelen en uit te proberen teneinde innovatie aan te moedigen en tegelijkertijd de bescherming te verbeteren.

4. (...) positieve maatregelen ten behoeve van minderjarigen te ontwikkelen, waaronder initiatieven die erop gericht zijn de toegang van minderjarigen tot de audiovisuele en informatiediensten te verruimen en een mogelijk schadelijke inhoud te voorkomen."

Nederlandse wet- en regelgeving

Grondwet, artikel 7

"1. Niemand heeft voorafgaand verloop nodig om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet.

2. De wet stelt regels omtrent radio en televisie. Er is geen voorafgaand toezicht op de inhoud van een radio- of televisieuitzending.

3. Voor het openbaren van gedachten of gevoelens door andere dan in de voorgaande leden genoemde middelen heeft niemand voorafgaand verloop nodig wegens de inhoud daarvan, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet. De wet kan het geven van vertoningen toegankelijk voor personen jonger dan zestien jaar regelen ter bescherming van de goede zeden."

Mediawet, artikel 52d en 53:

Artikel 52d

"1. Het televisieprogramma van een instelling die zendtijd heeft verkregen bevat geen programmaonderdelen die de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling van personen jonger dan zestien jaar ernstige schade zouden kunnen toebrengen.

2. Het televisieprogramma van een instelling die zendtijd heeft verkregen mag slechts programmaonderdelen bevatten die schade kunnen toebrengen aan de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling van personen jonger dan zestien jaar, indien die instelling is aangesloten bij een door Onze Minister erkende organisatie als bedoeld in artikel 53, eerste lid, en ter zake gebonden is aan de regels en het toezicht daarop van die erkende organisatie met betrekking tot het uitzenden van de hiervoor bedoelde programmaonderdelen. De instelling die zendtijd heeft verkregen en die is aangesloten toont dit aan door middel van een aan het Commissariaat voor de Media over te leggen schriftelijke verklaring van de erkende organisatie."

Artikel 53

"1. Onze Minister kan een organisatie erkennen die voorziet in regelingen omtrent classificatie en het uitzenden van programmaonderdelen als bedoeld in artikel 52d, tweede lid, en het toezicht daarop. De regelingen hebben in ieder geval betrekking op:

a. criteria voor de classificatie van programmaonderdelen, waaronder in ieder geval de mate waarin:

1°. angst wordt opgewekt;

2°. brutaliserend geweld wordt vertoond of gerechtvaardigd;

3°. het gebruik van drugs aantrekkelijk wordt voorgesteld of vergoelijkt;

4°. sprake is van pornografie;

5°. op andere gronden volgens algemeen geldende opvattingen producten niet geschikt zijn voor vertoning aan bepaalde categorieën personen jonger dan zestien jaar;

b. de uitzendtijdstippen van de hiervoor bedoelde programmaonderdelen;

c. de wijze waarop de uitzending van deze programmaonderdelen wordt voorafgegaan door of is voorzien van symbolen of waarschuwingen.

2. Aan een erkenning kunnen voorschriften worden verbonden. Van een beschikking tot erkenning wordt mededeling gedaan in de Staatscourant.

3. Een organisatie komt slechts voor erkenning in aanmerking indien:

a. onafhankelijk toezicht door de organisatie op de naleving van de regelingen, bedoeld in het eerste lid, is gewaarborgd;

b. voorzien is in voldoende betrokkenheid van belanghebbenden, waaronder in ieder geval vertegenwoordigers uit de consumentensfeer, instellingen die zendtijd hebben verkregen, deskundigen op het gebied van de audiovisuele media en producenten van audiovisuele media;

- c. de financiële positie van de organisatie een adequate uitvoering van de werkzaamheden waarborgt.
4. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld met betrekking tot de eisen bedoeld in het derde lid en kunnen andere eisen ten aanzien van de erkenning worden gesteld.
5. Onze Minister trekt een erkenning in indien de organisatie niet meer voldoet aan de bij of krachtens het eerste of derde lid gestelde eisen. Onze Minister kan voorts een erkenning intrekken indien de organisatie niet voldoet aan de in het tweede lid bedoelde voorschriften of de in het vierde lid bedoelde nadere en andere eisen. Van een beschikking tot intrekking wordt mededeling gedaan in de Staatscourant.
6. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen het eerste tot en met vierde lid en artikel 52d, tweede lid, buiten werking worden gesteld en kunnen regels worden gesteld omtrent het uitzenden van programmaonderdelen als bedoeld in artikel 52d, tweede lid, voor zover dat noodzakelijk is voor een juiste en tijdige uitvoering van artikel 22 van de Europese richtlijn.”

Wetboek van Strafrecht, artikel 240a

“Met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vierde categorie wordt gestraft hij die een afbeelding, een voorwerp of een gegevensdrager, bevattende een afbeelding waarvan de vertoning schadelijk is te achten voor personen beneden de leeftijd van zestien jaar, verstrekt, aanbiedt of vertoont aan een minderjarige van wie hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, dat deze jonger is dan zestien jaar.”